

MAKROEKONOMIJA

MJERENJE NACIONALNOG DOHOTKA

Dr JOVAN ĐURAŠKOVIĆ

CRNA GORA – „krvna slika“ ekonomije (2016/17)

	CRNA GORA	NORMA
Proizvodnja (BDP pc)	6.354 €	Preko 25.000 \$ za razvijene zemlje
Nezaposlenost	17%	4%
Inflacija	- 0,2%	2 - 2,5%
Spoljnotrgovinski deficit	- 43%	- 5%

Bruto domaći proizvod

CRNA GORA – indikatori proizvodnje

OPIS	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
BDP (mil. €)	2680.5	3085.6	2981.0	3104.0	3234.0	3148.9	3335.9	3425
BDP, realni rast (%)	10.7	6.9	-5.7	2.5	3.2	-2.5	3.5	1.8
BDP per capita (€)	4280	4908	4720	5006	5211	5063	5290	5450

Bruto domaći proizvod ili **nacionalni dohodak** je najbitniji statistički podatak jedne ekonomije

Realni vs. nominalni BDP

- ▶ **Realni BDP** predstavlja vrijednost proizvodnje dobara i usluga po **konstantnim cijenama**
- ▶ **Nominalni BDP** predstavlja vrijednost proizvodnje dobara i usluga po **tekućim cijenama**

Prices and Quantities

Year	Price of Hot Dogs	Quantity of Hot Dogs	Price of Hamburgers	Quantity of Hamburgers
2001	\$1	100	\$2	50
2002	2	150	3	100
2003	3	200	4	150

Calculating Nominal GDP

2001	(\$1 per hot dog × 100 hot dogs) + (\$2 per hamburger × 50 hamburgers) = \$200
2002	(\$2 per hot dog × 150 hot dogs) + (\$3 per hamburger × 100 hamburgers) = \$600
2003	(\$3 per hot dog × 200 hot dogs) + (\$4 per hamburger × 150 hamburgers) = \$1,200

Calculating Real GDP (base year 2001)

2001	(\$1 per hot dog × 100 hot dogs) + (\$2 per hamburger × 50 hamburgers) = \$200
2002	(\$1 per hot dog × 150 hot dogs) + (\$2 per hamburger × 100 hamburgers) = \$350
2003	(\$1 per hot dog × 200 hot dogs) + (\$2 per hamburger × 150 hamburgers) = \$500

BDP deflator

- ▶ **BDP deflator** mjeri tekući nivo cijena u odnosu na nivo cijena u baznoj godini

$$\text{BDP deflator} = \frac{\text{Nominalni BDP}}{\text{Realni BDP}} \times 100$$

- ▶ BDP deflator izražava promjenu nominalnog BDP-a

BDP i BNP

Bruto domaći proizvod

- ▶ **BDP** = Cjelokupna proizvodnja jedne privrede u datom vremenskom periodu * tržišna cijena

Bruto nacionalni proizvod

- ▶ **BNP** = BDP + prihodi njenih stanovnika ostvareni u inostranstvu - prihodi stanovnika iz inostranstva ostvareni po osnovu investicija u tu zemlju

Komponente BDP-a

$$Y = C + I + G + NX$$

- **Potrošnja (C)** – izdaci domaćinstva na dobra i usluge
- **Investicije (I)** – zbir svih kupovina proizvodne opreme, zaliha i građevinskih objekata
- **Državni izdaci (G)** – izdaci za dobra i usluge od strane vlada (lokalnih, republičkih, saveznih)
- **Neto izvoz (NX)** – razlika između izvoza i uvoza zemlje

BDP i ekonomsko blagostanje

*BDP izražava proizvodnju
fabrike, ali ne i štetu koju
ona nanosi životnoj
sredini*

- ▶ BDP u većini slučajeva predstavlja dobro mjerilo društvenog blagostanja – ali, ne i uvijek.

Primjer

- ▶ Kojoj od komponenti BDP-a pripada svaka od sljedećih transakcija:
 - Porodica kupuje novi TV
 - Komšija kupuje novu kuću
 - Ford prodaje 200 automobila u Aziji
 - Crna Gora asfaltira auto put prema Srbiji
 - Coca Colla proširuje svoju fabriku u Ohaju

?

BDP obuhvata:

- a) izdatke na sva finalna dobra i usluge
- b) sumu dohodaka svih aktera u privredi
- c) ukupnu dodatnu vrijednost svih firmi u privredi
- d) sve navedene elemente

?

Pretpostavimo da farmer gaji žito i prodaje ga pekaru za 1 euro, pekar pravi hleb i prodaje ga trgovini za 2 eura, a trgovac ga prodaje potrošačima za 3 eura.
Ova transakcija povećava BDP za:

- a) 1 euro
- b) 2 eura
- c) 6 eura
- d) 3 eura

?

Pretpostavimo da građanin A svaki dan ide u susjednu zemlju B na posao. Dohodak ovog lica će biti obračunat kao:

- a) BNP u zemlji A, kao i BNP u zemlji B
- b) BNP u zemlji A, ali BDP u zemlji B
- c) BDP u zemlji A, ali BNP u zemlji B
- d) BDP u zemlji A, kao i BDP u zemlji B

?

BDP će porasti, ceteris paribus, ako:

- a) uvoz poraste
- b) izvoz se ne poveća
- c) smanje se izdaci za naoružanje
- d) poraste potrošnja trajnih potošnih dobara

?

- ▶ BDP ne obuhvata vrijednost korišćenih dobara koja se preprodaju. Zašto bi uključivanje tih transakcija učinilo da BDP bude manje informativan pokazatelj ekonomskog blagostanja?
- ▶ Ako cijene rastu, povećava se dohodak ljudi od prodaje dobara. Rast realnog BDP-a ignoriše taj dobitak. Zašto onda ekonomisti favorizuju realni BDP kao pokazatelj ekonomskog blagostanja?

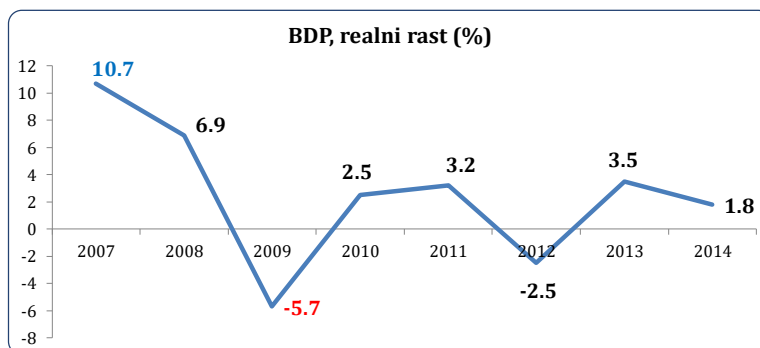
PROIZVODNJA I RAST

Dr JOVAN ĐURAŠKOVIĆ

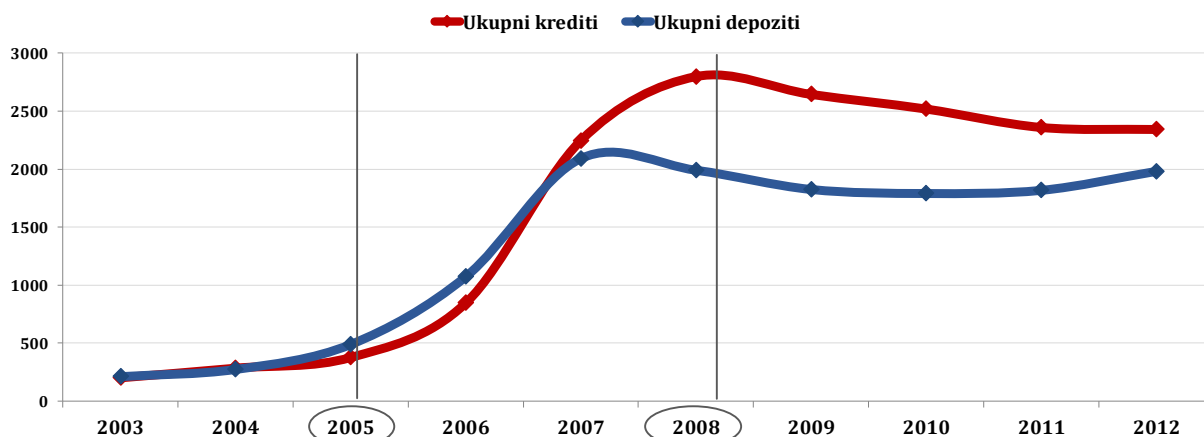
PRIVREDNI RAST

Privredni rast se izražava preko stope privrednog rasta, koja predstavlja rast društvenog proizvoda (BDP-a)

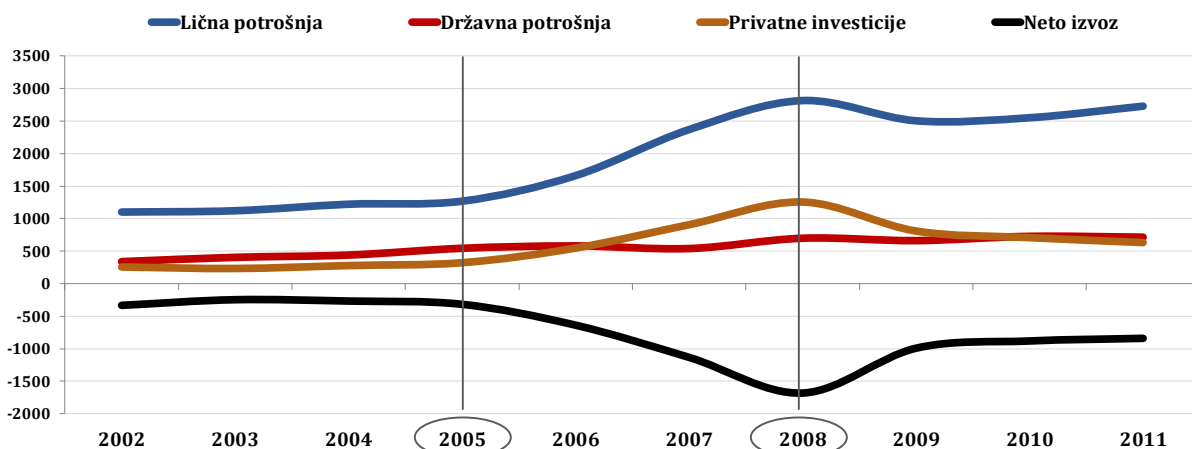
Privredni rast je kvantitativna veličina i uži je od pojma privrednog razvoja koji izražava kvalitativne promjene u ekonomskom sistemu

Ukupni krediti i depoziti kod banaka u Crnoj Gori, mil. € (2003–2012)

Komponente crnogorskog BDP-a u tekućim cijenama, mil. € (2002–2011)

Razlike u realnom BDP-u širom svijeta

Country	Period	Real GDP per Person at Beginning of Period ^a	Real GDP per Person at End of Period ^a	Growth Rate (per year)
Japan	1890–2000	\$1,256	\$26,460	2.81%
Brazil	1900–2000	650	7,320	2.45
Mexico	1900–2000	968	8,810	2.23
Canada	1870–2000	1,984	27,330	2.04
Germany	1870–2000	1,825	25,010	2.03
China	1900–2000	598	3,940	1.90
Argentina	1900–2000	1,915	12,090	1.86
United States	1870–2000	3,347	34,260	1.81
India	1900–2000	564	2,390	1.45
Indonesia	1900–2000	743	2,840	1.35
United Kingdom	1870–2000	4,107	23,550	1.35
Pakistan	1900–2000	616	1,960	1.16
Bangladesh	1900–2000	520	1,650	1.16

^aReal GDP is measured in 2000 dollars.

Proizvodnja i rast

21

Zašto neke zemlje brzo napreduju, a druge zaostaju?

PRODUKTIVNOST

Šta određuje produktivnost?

22

- ▶ **Fizički kapital** (oprema i građevinski objekti)
- ▶ **Ljudski kapital** (znanje i vještine)
- ▶ **Prirodni resursi** (obnovljivi i neobnovljivi)
- ▶ **Tehnološko znanje** (razumijevanje najboljih načina proizvodnje dobara i usluga)

Privredni rast i politika države

- ▶ Šta državna politika može da učini da bi povećala produktivnost i životni standard?
 - a) *Značaj štednje i investicija*
 - b) *Opadajući prinosi i efekat sustizanja*
 - c) *Strane investicije*
 - d) *Obrazovanje*
 - e) *Svojinska prava i politička stabilnost*
 - f) *Slobodna trgovina*
 - g) *Istraživanje i razvoj*
 - h) *Rast stanovništva*